

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ОСНОВА ПІДГОТОВКИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ІНШОМОВНІЙ АУДИТОРІЇ

Пікулицька Л.В.

Сумський національний аграрний університет,

Суми, Україна

trussia@ukr.net

У методиці викладання української мови як іноземної найактуальнішою проблемою є вирішення питання забезпечення студентів навчальним матеріалом з мови.

Для іноземних студентів-нефілологів українська мова не є профілюючим предметом, вона не є об'єктом спеціалізації, а засобом надбання. Звідси маємо, що викладання мови повинно якнайшвидше долучити студентів до комунікації, познайомити зі специфікою розмовної мови. Перед викладачем виникає непросте питання: до якої професійної комунікації залучати студентів? Адже, в одній групі можна зустріти слухачів з різною професійною орієнтацією: юриста, економіста, інженера, лікаря. У таких випадках методичні розробки навчальних матеріалів мають відображати комунікативну спрямованість навчання. Об'єктом навчання має стати мовленнєва діяльність, сама ж мова сприймається як об'єктивна основа мовленнєвої діяльності.

Щоб розпочати роботу над навчальним матеріалом, викладач мусить визначити, що є пріоритетним і врахувати принципи щодо визначення змісту навчального матеріалу: 1) систематизація тематики; 2) мовленнєві ситуації, типові з цієї тематики; 3) типи мовленнєвих повідомлень; 4) типи відповідних мовленнєвих засобів.

Підготовка навчального матеріалу з української мови для іноземної аудиторії має свої труднощі. Викладачі завжди повинні пам'ятати, що дисципліну

«українська мова» потрібно розглядати як практичну. Іншими словами, основною задачею є активізація навичок мовленнєвого спілкування на основі вивченого матеріалу. Для виконання цієї цілі додаткові незручності створює відсутність мовного середовища. Тому студент використовує свої знання в усному мовленні тільки на заняттях з української мови. Тільки викладач знає, яку важливу роль відіграє навчальний матеріал на уроці. Він не тільки створює атмосферу природного середовища, а й є основою організації усієї роботи з студентами.

Щоб підготувати навчальний матеріал, необхідно бути кваліфікованим спеціалістом, а також знати основи методичних і дидактичних принципів педагогічної діяльності, психологію.

Під час відбору тематики навчального матеріалу виникає складне питання: як правильно знайти текст. По-перше, слід зазначити, що текст є і повинен бути об'єктом вивчення. Традиційно текст ділиться на чотири основних типи: опис, розповідь, роздум і доказ. Основою такого поділу є логічна структура тексту, яка має певний набір граматичних засобів. Аналіз самого тексту ж передбачає зв'язок між логічною побудовою і вибором граматичних засобів. Для іноземної аудиторії важливо методично правильно відібрати матеріал: тексти повинні відбиратися за тематичним принципом, тому що це сприяє накопичуванню лексики. Граматичний матеріал пояснюється довільно. Послідовність подачі граматичного матеріалу в цьому випадку визначає сам текст. Текст повинен підпорядковуватися основним критеріям: викликати зацікавленість у студента, нести певну комунікативну цінність, відображувати стилістичні особливості мови.

Кожен викладач у процесі навчання має навчити студента розрізняти типи текстів, узнавати його структуру, бачити зв'язок мовних форм та змістовних категорій. Все це впливає на глибину розуміння та відтворення.

В умовах іноземної аудиторії викладач повинен навчити студентів навичок побудови зв'язного мовлення. Уміння будувати монологічну розповідь необхідне

для того, щоб вони могли брати участь у бесідах, дискусіях. Тобто комунікативні задачі можуть реалізуватися на рівні монологічного мовлення.

Вивчення особливостей синтаксису є центральною задачею при визначенні змісту навчання. Тому весь навчальний матеріал подається на синтаксичній основі. Це дозволяє опанувати мову через комунікативну одиницю – речення. Викладач має організувати свої заняття так, щоб у студента з'явилась потреба у монологічній розповіді. Але слід пам'ятати, що під час сприйняття чужого мовлення і побудови свого, крім знань лексики та граматичних правил, необхідно зрозуміти програму побудови висловлювання, знати структурно-змістову організацію речення. Цьому умінню і навчають на занятті. Орієнтиром для власного висловлювання є різні тематичні тексти.

Неабияку роль у навчальному матеріалі відіграють вправи. Вправи повинні відповідати мовленнєвим завданням, стимулювати функціонування відповідних мовленнєвих механізмів на прикладі вирішення конкретних мовленнєвих ситуацій. Саме тому важливе місце займають не підготовчі, а комунікативні вправи. Оскільки, тільки такі вправи можуть забезпечити формування повноцінних навичок та вмінь. Викладання відбувається поетапно, щоб студенти переходили від виконання вправ і формування мовленнєвих навичок до мовленнєвих вмінь; від підготовленого мовлення до непідготовленого.

На якому б матеріалі не вивчали українську мову, на яких би методичних та дидактичних принципах не будували навчальний посібник, необхідно, щоб викладач не став репетитором, а зміг навчити студентів знаходити значення, зв'язки, відношення необхідні для розуміння та відтворення інформації, яка пропонується.

Хочеться зазначити, що для успішної організації занять недостатньо мати гарно підготовлені навчальні матеріали. Кожен викладач має пам'ятати основні принципи наукової організації взаєморозуміння викладача і студента. Безумовно,

що педагогічний ефект та кінцевий результат навчання зумовлюється характером відносин. Цей суттєвий момент завжди враховується викладачами на уроці.

Головними компонентами педагогічної діяльності, на базі яких відбувається взаємний контакт є: інформаційний контакт, психологічний контакт, контакт на основі сумісної діяльності.

У навчальному процесі провідну роль відіграє емоційна сторона. Саме цій стороні приділяється найменша увага, що є недоліком. Від недооцінювання емоційної сторони уроку навчання перетворюється у сухий та нудний процес.

Специфіка навчання іноземній мові постійно вимагає живого контакту викладача з аудиторією. Різноманітні прийоми подачі матеріалів, періодична розрядка атмосфери запобігає можливій пасивній нудьзі. Емоції активно допомагають засвоєнню будь-яких знань. Викладач турбується не тільки про методи навчання, але й про створення гарного настрою як обов'язкової умови.

Тобто, процес подачі матеріалу викладачем і засвоєння його студентами не можна вважати механічним, нейтральним. Навчальні матеріали, які готують без врахування вищезазначених вимог, будуть мало ефективними та відштовхнуть студентів від вивчення української мови.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Академія, 2004. – 344с.

2.Чеснакова Н.П. Методика преподавания русского языка как иностранного: учеб. пособие / М.П. Чеснакова. – 2 изд., перераб. – М.: МАДИ, 2015. – 132с.